

osztályunk így következnek. "Az ugyanezen kapcsolatot igazolja a verebéli széknek 1731 február 24. kelt recognitiója: „Mi alább irt Verebéli Széknek Szolga Birája és Esküttje recognoscálluk vigore praesentium: Hogy ezen Testimoniálissunk praesentaló Huszár György urnak az édes Attya néhai Huszár Gergel, azon Huszár Benedeknek legitimus successora és fia volt az ki az Aormálisban Huszár Bálinttal egy Testvérnek irattatik, a mely Attyafiuság és vérség, azon néhai Nemzetes Huszár Bálint és Huszár Benedek egy testvér Attyafiak árvái között adhuc in Anno 1691. die vero 28. Mensis Junii inialt Divisiojokból bőven és világossan

kitetszik. Amint hogy én alább subscribált Ttes Nemes Verebéli széknek Szolga Birája ezen Huszár György uramnak az édes Attyját, föllebb megnevezett néhai Huszár Gergelyt Mártonfalván laktában jól ismértem. Melyrül attuk stb. Datum in Oppido Verebely die 24. Mensis februarii 1731. A család cimere: arany (ezsrei?) színű pajzs, alján zöld, azon fekete ló nyereggel (sella) letakarva, a pajzs jobb oldala felé tart, zárt sisak felett királyi korona, abból növc fekete ló, szájában . . . (hiányzó szöveg, talán zabla?) Takarók: arany-kék, fehér és megint kék. I. I. 35. és II. 135.

(Folyt. köv.)

A kisjeszeni Jeszenszky család nógrádi ágazatai.

Régebbi genealogusaink tévesen rokon eredetűnek tartják a nagyjeszeni és kisjeszeni Jeszenszky családot, holott a két familia közt a vezetékneven kívül semmi közösség nincs. Cimerük is különböző.

Turócmezgyében a Kálnok-patok partján fekvő Kisjeszen, régi nevén Járdán birtokot *Temérdek* András és fia nyerték adományba 1255. előtt IV. Béla királytól. A patak másik partján szemben fekvő Nagyjeszen-t, régi nevén Jeszen-t IV. László adományozta 1271-ben *Madya* fiainak. Ezekről és a fentebbiektől származott a két család, melyeknek azonos neve a XVI. század folyamán szilárdul meg.

A kisjeszeni törzsből a középkor végén több különnevű család vált ki: úgymint a kisjeszeni Jeszenszky család, melynek három ágazata a Simkovics, Piotrovics és Matyasovics¹⁾ ági névvel is megkülönböztette magát az 1700-as évekig; továbbá a kisjeszeni Pavlovics, kisjeszeni Jámbor s az Erdélybe szakadt kisjeszeni Thuróczy; úgyszintén a nagyrákói Rakovszky és a nagyrákói Feja családok.²⁾

¹⁾ Az 1754—55. évi nemesi összeírásban ezen főágak keretén belül még más megkülönböztetések is olvashatók.

²⁾ Jeszenszky Lajos es. és kir. konzul kéziratos munkája, Basel, 1912. s az ismert forrásmunkák.

A család régebbi multjára ezalkalommal nem terjeszkedünk ki, csupán az utóbbi századok folyamán Nógrádmegyébe származott oldalágakat említjük meg, a nógrádmegyei levéltár eredeti okiratai s újabb adatok alapján.

Jeszenszky János alias *Sinkovits* de Kisjeszen 1739 febr. 20-án nyert Turócmezgyétől nemesi bizonyítványt, melynek alapján Nógrádmegye 1753. szeptember 28-án igazolta a család nemességét. Ez az ág Losoncon lakott s közülük a fenti Jánosnak hasonnevű fia mint ág. h. evangélikus lelkész a pestmegyei Kiskörösrre költözött s 1785-ben váltott Nógrádmegyétől testimoniálist. A Losoncon maradtak közül *Sámuel* a város polgármestere volt. Ennek testvére *Danó* (szül. Losoncon 1824 jan. 5.) a közéletben s az irodalomban egyaránt ismert nevet vivott ki magának. Ügyvédi vizsgát tett; majd az 1848—49-i szabadságharcban nemzetőr főhadnagy volt s részt vett a schwecháti csatában is. Az alkotmányos élet helyreállta után Balassagyarmaton az ügyvédi kamara elnökévé választott. 1875-ben ugyanitt kir. közjegyzővé neveztetett ki s 1879-től Budapesten működött hasonló minőségben. 1889-ben adta ki költeményeit „*Temérdek*“ név alatt. Irói érdemeiért a Petőfi-társaság rendes tagjává választotta. Elhunyt 1906 október 27-én.

Fia *Jeszenszky Sándor* dr. még kiemelkedőbb tagja lett a családnak. Született 1852 október 19-én Losoncon. Tanulmányait Budapesten, Pozsonyban és Bécsben elvégezvén, 1877-ben ügyvéd lett, majd államszolgálatba lépett. Mint kir. főügyési helyettes, 1894-ben a belügy-minisztériumba nevezték ki a nemzetiségi osztály élére, majd a miniszterelnökséghez helyezték át mint osztálytanácsost. Azután a közigazgatási bíróság ítélobírája lett; majd 1910-ben a Khuen-Héderváry-kormány megalakulásakor a miniszterelnökség államtitkárává neveztetett ki s ez állásában Lukács és Tisza miniszterelnöksége alatt is megmaradt. Számos jogi munkát irt. 1896-ban megkapta a Lipót-rend lovagkeresztjét s 1897-ben a román koronarend II. osztályát.

Jeszenszky Danónak másik fia *István* (szül. 1863. Budapest) budapest-belvárosi közjegyző.

Jeszenszky Sándor államtitkárnak fia: ifj. Jeszenszky Sándor dr., tiszteletbeli főszolgabíró, miniszteri fogalmazó a kultuszminisztériumban. A szépirodalommal is sikeresen foglalkozik.

Jeszenszky Danó unokatestvérének, az 1831-ben Losoncon született *Pál* iglói főgimnáziumi tanárnak fia *Pál* (szül. 1864. dec. 1. Gömörpanyit) a gazdasági pályán működik. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek 1896-ban titkára, majd 1906-ban ügyvezető titkára lett. Ezen állásában nagyhorderejű tevékenységet fejtett ki. Számos tanulmányutatót tett Európa majd minden államában s több kiváló mezőgazdasági szakmunkát irt. Őfelsége 1909-ben kir. tanácsossággal tüntette ki. 1914 február havában a Magyar Mezőgazdák Szövetsége vezérigazgatójává választotta.

A család származási táblája, mely a tőrócmezei levéltár adatai alapján megszakítás nélkül is jóval feljebb vihető¹⁾, itt következik:

¹⁾ L. Kempelen: Magyar nemes családok, V. 271,

Simon
1493
Miklós
Miklós
Miklós
András
Simetty Katalin

János
(Jeszenszky alias Sinkovits de Kisjeszen)
Kisjeszen, Losonc, 1739 febr. 20-án Turócmezyétől,
1753 szept. 3-án Nógrádmegyétől nyer nemesi bizonyítványt.
Vachlacs Mária

János
nagylibercsei, majd kiskörösi ág. ev.
pap, szül. Losonc, 1740 szept. 24.
Ambrózy Borbála

Mihály
szül. Losonc
1742 júli 23.
Lovesányi Anna

János
sz. Nagylibercse
1778 febr. 8.

András
sz. Nagylibercse
1780 jan. 28.

Mihály
szül. 1772
szept. 22.

Dániel
szül. 1784
nov. 5.

Sámuel
szül. 1789
junius 10.

János
szül. 1795
márc. 7.

Sámuel
losonci polgármester

Danó
közjegyző, író
sz. 1824 jan. 5.
Tóth Vilma

Pál
iglói tanár
sz. 1831 nov. 8.
Losonc
Stech Etelka

Sándor dr.
államtitkár, szül. 1862
okt. 19. Losonc
Leveldi Kozma Mária

István dr.
közjegyző
sz. 1863 Losonc

Sándor dr.
min. fogalmazó
sz. 1886 aug. 25.

Margit
sz. 1890 május
Lenck Ernő
min. fogalmazó

Dóra
sz. 1896
nov. 22.

Matild
sz. 1863.
Fischer Miklós
kir. tan. főgimn.
igazgató

Pál-Lajos-Albert
kir. tan., vezérigazgató
sz. 1864. dec. 1.
Gömörpanyit
Gulácsi Gulácsy Margit

Etelka
sz. 1866.
Szemző János
főgimn. tanár.

Márta,
sz. 1898. márc. 6.

Magdolna
sz. 1899 nov. 1.

A fenti Sinkovics-ág, mint említettük, más két ággal együtt visszatért a Jeszenszky-törzsnévhez; az alább ismertető Pavlovics-ág az otthonában inkább csak ezen ági nevet viselte, más vármegyébe költözve azonban rendszerint Jeszenszky-néven szerepelt.

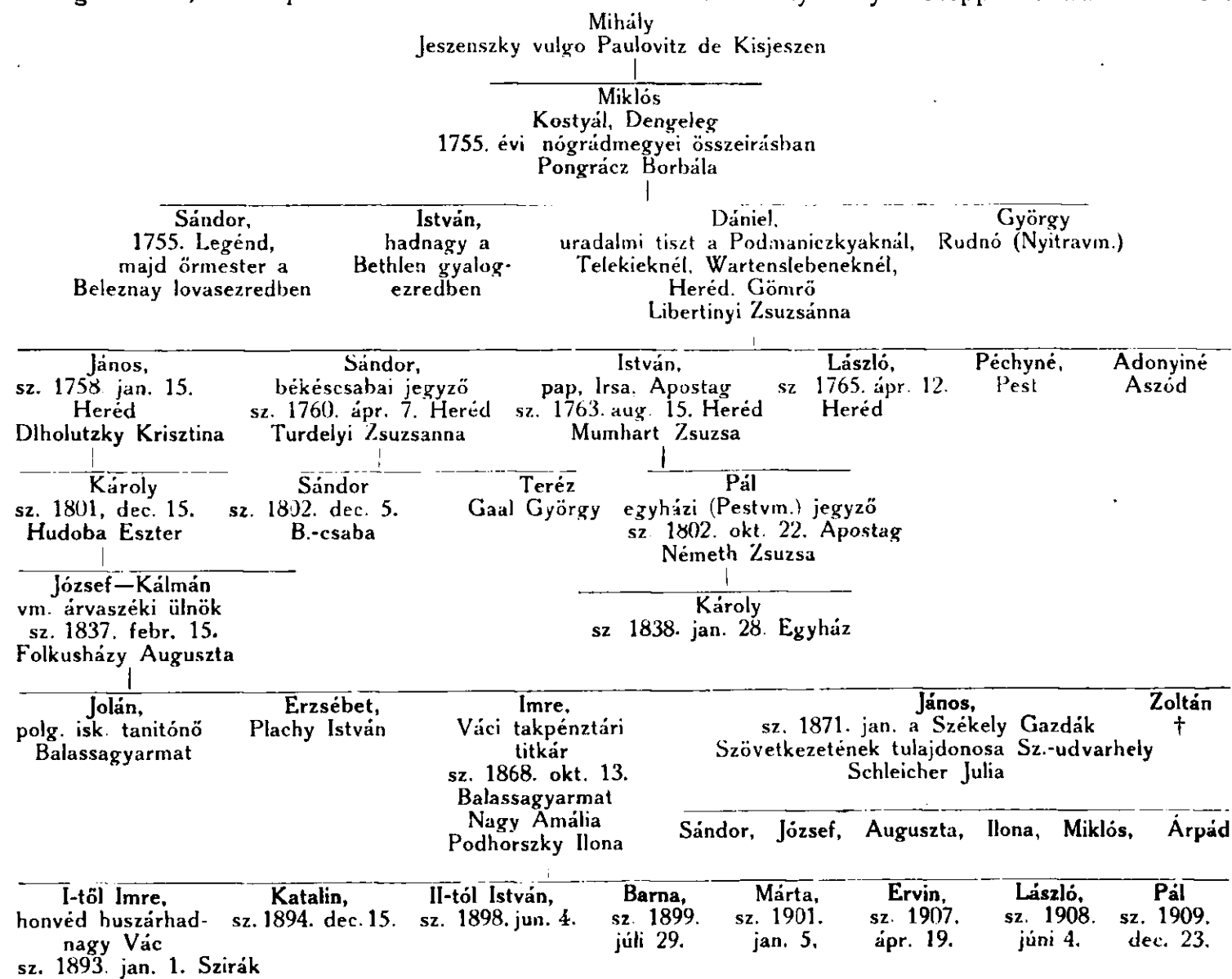
Az ágak névszerinti megoszlása nagyjából a XV. században történt. A Pavlovics és a hozzá legközelebb álló Jámbor-ág Kisjeszennek a rájuk eső felerészére 1521-ben új adományt nyert II. Lajos királytól, míg az ősi

birtok másik fele a Simon, Péter és Mátyásról elnevezett Jeszenszky-utódok kezén maradt. A fent részletesebben ismertetett Simkovics-ág is az ősi faluból költözött Losoncra (1740.) János nevű egyik családtag személyében, kinék a turócmegyei bizonyítványban felsorolt elődei (András, Miklós, Miklós) is mind Kisjeszenben laktak és ott birtokosok voltak. Ezen losonci ág 1753-ban, 1785-ben, majd 1113—1826., legutóbb pedig (Pál kir. tan.) 13399—1911. szám alatt nyert Nógrádmegyétől nemesi bizonyítványt.

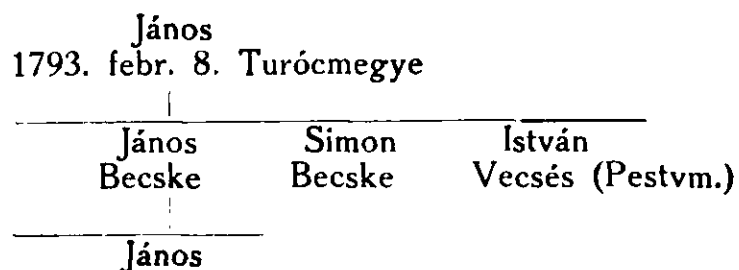
A Kisjeszenben maradt ágból egyik családtag Ferenc, a Gáspár fia az 1800-as évek

után a nógrádmegyei Mohorára származott s ott a Horváthyakkal való rokonság folytán birtokos lett. A később r. kat. vallásra tért utódok közül Kálmán (Gézának fia, Ferencnek unokája) jelenben balassagyarmati lelkész.

Nagy Iván a régebben Nógrádmegyébe szakadt Paulovics-ág családfáját is közli, melyet ez alkalommal az anyakönyvi dátumok- és újabb adatokkal kiegészítve teszünk közzé. Ezen ágnak Turócmegyétől 1753 szept. 25-én nyert tesztimoniális 1773 dec. 13-án hirdettetett ki Nógrádmegyében s az utódok 2098 1841. és legutóbb 21154 1910. sz. alatt nyertek a vármegyétől nemesi bizonyítványt. Eképpen származtak le :

Egyik Jeszenszky János Turócmegyének 1793. febr. 8-án kiállított tesztimoniálisát hozta Nógrádmegyébe, hol családja 155/1847. sz. a. új bizonyítványt nyert. Ebből a következő származási tábla-töredék állítható össze :

A nagyjeszeni Jeszenszky-családnak a medve, a kisjeszeninek pedig a dámszarvas a fő cimeralakja. Ez a dämünő van feltüntetve a Pavlovics-Jámbor család részére II. Lajos királytól adományozott címerben¹⁾ s a nagyjeszeni templomban látható régi színes címerképen is. Turóc- és Nógrádmegye levéltáraiban is maradtak fenn a családnak címeres pecsétlenyomatai, melyek a nyakán nyíllal átlótt dámszarvast ábrázolják.

¹⁾ Turul, 1909. I. 28., színes melléklettel.

A kisjeszeni Jeszenszkyek (Simkovics-ágának) hitelesen megállapított címere:²⁾ Vörös mezőben zöld pázsitbóli kinövő tölgyfa előtt nyakán hátulról ezüst nyíllal átlótt természetesszinű, jobbfelé ugró dámvad; a pajzs felső jobbsarkában arany csillag, balsarkában ezüst növény hold lebeg. Sisakdísz: a pajzsbeli, nyíllal átlótt dámvad a koronából kinöve. A sisak takarója mindkét oldalt vörös-ezüst.

Miskolczy-Simon János.

²⁾ M. kir. belügymin. 68725/1906. és 153139/1912. sz. a. hitelesítve.

A Haláchy család címeres nemes levele 1507-ből.

A Magyar Történelmi Társulat tudvelevőleg I. évi augusztus hó 23-án és folytatólagosan Trencsén vármegyében, Trencsén-Teplicen, ezen a történelmi okmányokban igen gazdag és természeti szépségekben bővelkedő vidéken, a kies Vág völgyében fogja tartani rendkívül érdekesnek ígérkező vándorgyűlését, amelyre már ez alkalommal is külön felhívjuk tagtársaink figyelmét.

A részletes programot a »Századok« legközelebbi száma hozza. A vándorgyűlés előkészítése céljából dr. Iványi Bélával, a Történelmi Társulat főtitkárával Csejten, Vágújhelyen, Beckón és Kocsócon járván, ezen kutatási utunkban *Vágújhelyen Haláchy Rezsőnél, az ottani jegyzőnél* érdekes leltre bukkantunk. Megmutatta nekünk a család eredeti, középkori már régi nemességüket megerősítő címeres nemes levelét, ép és sértetlen állapotban, melyet a család 1507. évi Szent Borbála napján (december hó 4-én) kapott II. Ulászló királytól. Első említés a családról 1222. évben történik. A család ígérését bírjuk, hogy fényképészeti úton sokszorosítani fogja az érdekes armálist és akkor hű reprodukcióját fogjuk közölni.

A család címerében egy, Dalmácia címeréhez hasonló oroszlán fej látható. A címer a következő:

Egyenes, vörösszinű, csücsköstalpu pajzs mezejéből fehér (ezüst) oroszlán fej néz szembe a szemlélővel, nyitott szájából vörös nyelvét kiöltve, fején arany koronát visel. A zárt fekete sisak nyakát aranylánc, tetejét pedig két sasszárny — ezüst-piros színű — díszíti. Foszlányok két oldalon piros-ezüst, ezüst-piros.

Ezen armális után festett címer nagyított alakban Nyitra vármegye levéltárában található, melyet a család oda beküldött. Az érdekes armális szövege a következő:

Nos Ladislaus Dei gracia Rex Hungariae et Bohemiae etc memoriae commendamus tenore praesencium significantes quibus expedit universis quod nos cum ad supplicationem fidelis nostri Magnifici Johannis Podmanyczky magistri cubiculariorum nostrorum per eum pro parte fidelium nostrorum Nobilium Francisci de Halach servitoris sui ac Casparis Sthanislai et Ladislai de eadem Halach Majestati nostrae propterea porrectam, tum vero pro fidelitate et fidelibus serviciis eorundem Francisci

Casparis Sthanislai et Ladislai per eos sacrae imprimis huius regni nostri Hungariae coronae deinde etiam Majestati nostrae pro locorum et temporum varietate cum summa fidelitatis perseverancia exhibita et impensis eosdem Franciscum Casparem Sthanislaum et Ladislaum de Halach quamvis a nobilibus ortos parentibus ex certa nostra sciencia et animo deliberato denuo tamen et ex novo duximus nobilitandos et cetui verorum regni nostri Hungariae nobilium rursus aggregandos et connumerandos et insuper in signum huiusmodi nobilitatis haec arma seu nobilitatis et honorum insignia quae in principio praesencium literarum nostrarum suis appropriatis coloribus pictoris artificio designata sunt et distinctius expressata eisdem Francisco Caspari Sthanislao et Ladislao de Halach ipsorumque heredibus ac posteritatibus universis dedimus donavimus et contulimus, imo ex abundantia et plenitudine nostrae regiae potestatis concedimus et praesentibus elargimur, ut iidem Franciscus Caspar Sthanislaus et Ladislaus de Halach ipsorumque heredes et posteritates universae praeattacta arma seu honorum insignia more aliorum nobilium regni nostri armis utentium a modo in posterum ubique in preliis hastiludiis torneamentis duellis et aliis omnibus exercitiis nobilitatibus et militaribus nec non sigillis velis cortinis annulis et generaliter in quarumlibet rerum et expeditionum generibus sub merae et sincerae nobilitatis titulo ferre gestare omnibusque et singulis gratiis honoribus et libertatibus quibus ceteri Nobiles regni nostri quomodocunque et qualitercunque de iure et consuetudine utuntur uti frui et gaudere possint et valeant harum nostrarum quibus secretum sigillum nostrum quo ut rex Hungariae utimur est appensum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Budae in festo beatae Barbarae Virginis et Martyris Anno Domini Millesimo Quingentesimo septimo regnorum Hungariae etc anno decimo octavo Bohemiae vero trigesimo octavo Relacio venerabilis Magistri Philippi More prepositi Secretarii Regiae Meriastatis Ph. More.

E helyen megemlítjük, hogy ugyanott még két érdekes középkori oklevelet találtunk. 1523-ból és 1528-ból, ezeket lapunk legközelebbi számában fogjuk ismertetni.

Közlő: Romhányi János.